

Shrnutí výsledk dotazníkového -et ení na Z^{TMM} Praha 12

Průzkum v oblasti prevence v adiktologii mezi **žáky 6. až 9. tříd** základních škol byl realizován na základě zadání Městské části Praha 12. Cílem studie bylo zmapovat vývojové **tendence v problematice užívání návykových látek**. Dále byla v průzkumu zjišťována míra **spokojenosti s vlastním životem, preference trávení volného času a další postoje žáků k vybraným otázkám životního stylu** a také **názory žáků na prevenci** realizovanou ve škole.

Průzkum byl proveden formou online dotazníku; žáci odpovídali podle strukturovaného dotazníku individuálně, samostatně a anonymně. (V šetřeních v roce 2010 a 2006 byl dotazník distribuován v papírové podobě). Dotazování žáků 6. – 9. tříd proběhlo **v listopadu a prosinci 2013** na vybraných základních školách Městské části Praha 12. Jednalo se o orientační průzkum s lokální působností.

Sociální klima a životní spokojenost:

---

92 % žáků uvedlo, že se cítí **v životě spokojeni**, je to **o 13 % více** než v roce 2010. **Nespokojen** je zhruba **každý desátý**. Častěji jsou **nespokojeni** ti, kteří mají **horší studijní prospěch**, nespokojenost také **roste s věkem**.

Vzrostlo procento žáků, kteří hledají **pomoc a radu u rodičů** místo toho, aby řešili své problémy sami či se obraceli na své vrstevníky. V r. 2010 se obracelo na své rodiče **34 %**, v roce 2013 již **52 %**. Mírně také kleslo procento těch, kteří žádného důvěrníka nemají (v r.2010 15 %, v r.2013 10 %). Více dětí, **kterí nežijí s oběma rodiči, se snaží své problémy vyřešit sami na úkor hledání pomoci u rodičů**.

Nejčastějšími aktivitami, kterým se žáci věnovali ve volném čase, byla **práce s počítačem a internetem** (64 %), **sport** (56 %) a **poslech hudby** (45 %). Zároveň se jednalo i o činnosti **nejoblíbenější**. Výsledky jsou srovnatelné s minulým šetřením.

Devět z deseti rodičů ví, kde a s kým jejich **dítě tráví volný čas** (dle výpovědí dětí). **Je to o 10 % více** než v šetření z r. 2010. U těch, kteří se **učí hůře, jejich rodiče méně často vědí, kde tráví svůj volný čas**.

Průměrně mají děti 2. stupně ZŠ k dispozici 352 Kč měsíčně (v roce 2010 to bylo 532 Kč, v roce 2006 380 Kč). **Nejčastější částka kapesného je 200 Kč**. V 9. třídě je průměr 538 Kč, v 6. třídě 239 Kč. Stejně jako v minulém období, utrácí nejvíce dětí za **jídlo** (37 %), **pochutiny** (20 %) a **oblečení** (22 %), dále za své koníčky – např. sportovní vybavení, PC hry, časopisy, dárky. Zajímavé je, že **tento rok 10 % dětí** spontánně uvedlo, že si ze svých peněz kupuje **školní a výtvarné potřeby**.

Konzumace alkoholu a cigaret:

Zkušenost s častější konzumací alkoholu (tj. pili alkohol více než 3x) uvedlo v roce 2013 **43 %** respondentů (22 % z 6. třídy, 76 % z 9. třídy). Zkušenost s alkoholem uvádí častěji žáci, kteří

mají horší studijní prospěch – 55 % žáků, kteří se učí špatně vs. 34 % žáků, kteří se učí velmi dobře. Dále mají častější zkušenost s alkoholem chlapci (50 %) než dívky (36 %).

Celkově se jedná o **30 % méně** dětí než v předchozím šetření v roce 2010 a v roce 2006. Největší rozdíl (40 %), byl zaznamenán u dívek. Nejmenší (10 %) u žáků 9. tříd.

Průměrný věk první konzumace je **11 a ¼ roku** – stejně jako v minulém průzkumu v roce 2010.

Ze šetření v r. 2010 vyplývá, že žáci prvně konzumovali alkohol na **večírku či párty**, těsně následovala konzumace **doma s rodiči**. V současnosti nejvíce žáků uvedlo první konzumaci alkoholu **doma s rodiči**.

Dívky se od chlapců liší především v celkovém podílu těch, co již mají s alkoholem zkušenost - méně dívek má zkušenost s alkoholem (36 % vs. 50 % chlapci). **Problémovějších uživatelů** (=častá konzumace a konzumace vedoucí k opilosti) je **ale mezi oběma pohlavími stejný poměr**. Lze tedy říci, že u **dívek** vede zkušenost s alkoholem mírně častěji k **problémovější formě užívání**. U **mladších dětí** je situace **obdobná**. Konzumace u nich častěji vedla k opilosti.

Opakovanou konzumaci alkoholu připustila polovina z žáků (**48%**) se zkušeností s alkoholem. **Opilost** zakusila čtvrtina dětí se zkušenostmi a alkoholem (**25 %**), opakovanou opilost pak 14 % ze skupiny.

V posledním měsíci pilo alkohol 44 % žáků se zkušeností s alkoholem (v r. 2010 57 %, v r. 2006 63 %). Pravidelnou konzumaci připustilo 5 % z nich, v r. 2010 to bylo 12 %.

V roce **2010** nezkoušelo kouřit pouze **35 %** z dětí, **v současném** šetření nemělo zkušenost s cigaretou **57 %** dětí. **Klesl rovněž počet těch, pro něž kouření není ojedinělá zkušenost. V současné době kouří 9 % dětí, především z 9. tříd, 11% dívek a 6 % chlapců. V r. 2010 to bylo celkem 22 % dětí.**

Informační zdroje a hodnocení preventivních aktivit ve škole:

Proti roku 2010 nastal výrazný posun v hodnocení informovanosti o drogách a alkoholu. **Rodina** se v hodnocení **nejdůležitějšího zdroje**, z kterého děti čerpají informace o problematice návykových látek, dostala před školu. **Škola** je stále zdrojem **nejčastěji uváděným**. **80 %** dětí považuje svou informovanost o drogách jako **spíše nebo zcela dostačující**, obdobně jako v minulém šetření.

Ve srovnání s rokem 2010 je v r. **2013** s nabídkou prevence spokojeno o **10 % více žáků**. Jako **nedostatečnou** hodnotí prevenci **13 % respondentů** (vs. 22 % v roce 2010). Nejčastější výhrady – aktivity jsou „nudné“ a poskytují „málo konkrétních informací“. Čím jsou respondenti starší, tím méně jsou s nabízenými aktivitami spokojeni. To souvisí i s větší zkušeností s užíváním návykových látek: pokročilejší uživatelé deklarovali s aktivitami výraznou nespokojenost.

Preventivní aktivity jsou hodnoceny v průměru **lépe než v roce 2010** (kromě přednášek pro rodiče). 60 % všech žáků si přeje více různorodých preventivních aktivit – programy na další témata.

Nelegální drogy:

V roce 2013 se již setkala s nabídkou drogy 19 % respondentům vs. v roce 2010 to bylo 33 % dětí. Zkušenost s touto nabídkou roste s věkem. V 6. třídě ji má 6 % dětí, v deváté pak již 35 % dětí. Vs. v roce 2010 v 6. třídě 17 % dětí, v 9. třídě 46 %.

Průměrný **věk**, kdy se děti setkali s **první nabídkou drogy**, je v současném výzkumu těsně před 13. rokem, posunul se tedy nahoru. Zatímco věk první zkušenosti s alkoholem je stejný jako před 3 lety, věk první nabídky drogy se mírně liší. V roce 2010 průměrný věk první nabídky drogy činil necelých 12,5 roku.

Nabídka přicházela, stejně jako v minulém šetření, nejčastěji od blízké osoby – **kamaráda** (54 %). Shodně s minulým šetřením **nejčastěji** děti obdržely nabídku drogy na ulici, druhým nejčastějším prostředím je diskotéka, klub, houseparty. U starších dětí častěji proběhla nabídka v uzavřeném prostředí klubu, houseparty, diskotéky.

Zkušenost s drogou uvedlo **10 % respondentů**. V roce **2010** to bylo **19 %**. Chlapci uvádějí tento rok zkušenost s drogou častěji (13 % vs. 7 % dívky. **Nejčastěji se jedná o marihuanu** (93 % z těch, kteří uvedli druh vyzkoušené drogy), **další výsledky můžeme tedy vztáhnout přímo k marihuaně**.

Průměrný věk první zkušenosti s drogou je těsně nad 13. rokem (13,3). Je to mírně později, než byla droga poprvé nabídnuta. (Shodný výsledek jako v roce 2010 a v roce 2006).

V roce 2013 proti roku 2010 klesl počet těch, kteří drogu užili drogu opakovaně (2x až 3x) (2013 - 25%, 2010 - 35 %). Podíl těch, kteří užili drogu častěji (více než 3x) se ovšem nezměnil (32 %)

V roce 2013 klesl ve srovnání s rokem 2010 počet žáků, kteří v současnosti užívají drogu.

Při přepočtu na všechny žáky: 5% žáků druhého stupně základních škol by bylo možno zařadit do skupiny občasných či pravidelných stávajících uživatelů drog (nejpravděpodobněji marihuany).

Stejně jako v roce 2010 vnímají žáci pojem „droga“ v negativní rovině. V r. 2010 byla droga nejčastěji spojována s návykem, závislostí či odporem. V současné době rovněž v dětech nejčastěji vyvolává pojem droga negativní asociace, odporu, strachu či přímo obrazy negativních důsledků jejich užívání. Pozitivní vliv drog spontánně uvádí jen 2 % respondentů.

Stouplo vnímání škodlivosti drog. Možnost, že drogy „škodí hodně“ vybralo 85 % respondentů. V roce 2010 to bylo jen 68 % respondentů. Názory na uživatele drog jsou srovnatelné s minulým šetřením, 45 % dětí vyjádřilo negativní postoj. Vyloženě pozitivní postoj vyjádřilo jen malé procento žáků (2%).

Obdobně jako v minulém šetření a šetření z roku 2006 se i zde zásadním způsobem **rozcházelá obecná představa o důvodech, které vedou k užívání drog** a respondenty **deklarované vlastní motivy** vedoucí k experimentu s drogou. Nejčastěji uváděna představa, proč lidi zkouší drogy (**obecné důvody** bez ohledu na vlastní zkušenost) je „**útěk před problémy**“ a „**snaha neshodit se před kamarády**“. Naopak samotní **experimentátoři tyto důvody téměř neuvádí** a nejčastěji uváděným důvodem, proč drogy sami vyzkoušeli, je „**zvědavost**“.

Poměrně výrazně **poklesl** v čase **podíl** těch, **kdo znají** ve svém okolí někoho se zkušeností s drogou. (45 % 2013 vs. 62 % 2010). Respondenti hodnotí jako **obtížnější** získat drogu. Za určitě a spíše **obtížné** to považují **čtyři z deseti** respondentů vs. tři z deseti v minulém šetření.

Za nejdůležitější závěry z našeho šetření považujeme:

- **Stoupl význam rodiny.** Nejvíce dětí uvedlo rodinu jako nejdůležitější zdroj informací. V minulém šetření to byla škola. Děti se rodičům také více svěřují s osobními problémy. Více dětí také uvedlo, že jejich rodiče vědí, kde děti tráví volný čas. Jako místo prvokonsumace alkoholu děti častěji uvádějí, že alkohol konzumovali doma s rodiči.
- Více žáků uvádí, že jsou v životě **spokojeni**. Dále **lépe hodnotí preventivní aktivity** (souvisí s nižším výskytem užívání návykových látek – pokročilejší uživatelé hodnotí preventivní aktivity hůře)
- **Rizikové skupiny** jsou **žáci s horším prospěchem** a **žáci z neúplných rodin**. U obou skupin byl zaznamenán vyšší výskyt užívání návykových látek. Děti, kteří nežijí s oběma rodiči, se častěji snaží své problémy řešit sami na úkor hledání pomoci u rodičů i u vrstevníků.
- Ukázal se **pokles v užívání návykových látek** téměř ve všech sledovaných jevech. Zároveň **vzrostla spokojenost s prevencí** realizovanou ve školách. Po ověření, že na výsledky neměl vliv nový způsob administrace dotazníků, se domníváme, že výsledky ukazují na pozitivní trend.